

Szubjektív előszó – Az összevont szám, azaz az őszi *Országépítő* kimaradása miatt elnézést kérünk Olvasóinktól. Oka a szerkesztő megbetegedése volt, ez ötven éve először fordult elő, remélem nem válik mindennapos gyakorlattá. Mindenesetre a kettős szám elhúzódó szerkesztése alkalmat adott rá, hogy nyugodtabban figyeljem meg azt a már régebben felfedezett jelenséget, amelyet „spontán szerkesztésnek” nevezhetek. A negyedéves megjelenés és a szerkesztő (talán jó értelműnek vehető) dilettantizmusa lehetővé teszik, hogy egy szám tartalma hónapokon át formálódjék és érleljék. Ennek során a nyersanyag „magától” szerkesztődik, az írásokban rejtett összefüggések bukkannak fel, pókhálószerű fonadék kapcsolja össze az addig össze nem tartozó témákat. Váratlanul új szerzők jelentkez-

nek, akik az alakuló főtémát új szempontokkal gazdagítják; egymástól független sajtótermékekben a főtéma időszerűségét igazoló és a pókhálót, folyóiratunkat egy szélesebb szellemi hálóba beillesztő cikkek jelennek meg. A szerkesztő csak bámul az egybeesések, összcsengések láttán, öntudatlanul belekerült egy zenekari produkcióba és húzza a nem tanult dallamot. Vajon kiolvasható-e ez az élmény a folyóiratból azoknak, akik egyszer veszik csak kézbe? Vajon egy-két év elmúltával is jelzik-e majd egyes számok, hogy éppen akkor, amikor születtek, sikerült egy láthatatlan, de mindnyájunkat mozgató szellemi kavargás egyetlen jellemző csomópontját láthatóvá tenniük?

Ezt a számot Samuel Huntington írása kezdte maga köré szervezni. Mielőtt megkaptam volna a fordítást, már

majdnem szó szerint letaglózott Robert D. Kaplan véletlenszerűen kezembe került írása, *A közelítő anarchia*, a 2000 júliusi számában (folytatása ugyanott, augusztusban), amely saját tapasztalatokon alapuló tárgyilagossággal mutatja be a harmadik világ társadalmi válságát, amelynek jelene is elviselhetetlen, jövőképe már semmilyen jelző nem elég rettenetes. A 2000 éves szemmel készült válogatásában a globális gazdasági és társadalmi folyamatokról László Ervin, Almási Miklós, Joschka Fischer, Paul Virilio és John R. Bowen írásait lehetett olvasni a nyári hónapokban. Egy részük hivatkozik is Huntington művére, mások csak kapcsolódnak a témához. Huntington idézi az *Országépítő*-ben gyakran idézett *Info'3* című német folyóirat is, amikor a NATO várható keleti bővítését már a Huntington által felvázolt új világtérkép előmunkálatának tekinti, amely Oroszországot hivatott Európától elszigetelni. (Karl Neuffer: *Rußland und Europa*; *Info'3*, 97/9) Innen kezdve a könyvek ott nyíltak ki a kezemben, ahol a szerzők hozzászóltak a témához. (Ilyen idézeteket válogattam a dokumentum után.)

A folyóirat másik témája, Makovecz Imre londoni pavilonjának ismertetése, Diana hercegnő halálával váratlanul új megvilágításba került. Diana és Károly befolyása a brit társadalomra ugyanazt a dilemmát vetette fel, mint amelyet a fenti politológusok érintenek, és amely (az egyébként eredetileg más cikk írására felkért belgyógyász) Lázár Imre sorainak tanulsága, de amelyet egy ősi kaukázusi motívum magyar vonatkozásai ürügyén Z. Tóth Csaba is feszeget. A pókháló szálai kísértetiesen azonos pontok között húzódnak; Makovecz Imre Károly herceg felkérésére készített pavilontervének első vázlata Pál apostolnak ugyanazt a sorát idézi, mint amelyet Tony Blair miniszterelnök Diana hercegnő temetésén; a virtuális valósággal szembeni küzdelem szinte valamennyi írás központi kérdése. Ez mintha válaszolna is Huntington víziójára, mert csak személyes válasz lehetséges. A politikai-gazdasági stratégiák egyike sem szolgálja a szabad alkotó személyiséget. A csapdák köre régen bezárult, és ennek a ténynek a felismerése is kivételes helyzetet igényel. A két szélsőséges csapdahely-

zet a virtuális valóság szociálisan és hatásában elkülönülő két formája, a kábítószer és a kibetér abban hasonlítanak egymásra, hogy az ember fizikai-lelki kiiktatása irányában hatnak. Közül helyezkedik el a mindennapi küzdelem a valóságról tudósító információkkal, amelyek feldolgozhatatlan mennyisége és az emberi természetnek megfelelő válasz lehetetlensége elkábítja illetve korrumpálja az áldozatot és a valóságot magát is csak virtuális valóságként teszi elviselhetővé. A Huntington-féle víziót sem tudom másként értelmezni. Az ott leírt folyamat az abszurdumig fokozza a valóság elviselhetetlenségét, amivel tömegesíteni lehet a lélek jelenlétének lehetetlenségét. Mindezt az igazi valóság területén kell elszenvedni anélkül, hogy bármi személyes értelme volna, Huntington forgatókönyve egy a lehetséges forgatókönyvek közül, melyek a jelenlegi világfolyamatokat interpolálják. De az az öngerjesztő folyamat, amelynek eredményeképpen már ma is tízmilliók vannak kiragadva egzisztenciálisan nélkülözhetetlen biológiai, szociális és kulturális közegükből (R. Kaplan), a harmadik világból rohamosan terjeszti ki az amúgy is borotvaélen táncoló fejlett világra a kiszámíthatatlanság, a teljes labilitás veszélyét (Almási). Óránkra

(menedzserkalkulátorunkra) nézünk, hogy megtudjuk a pontos időt, de már az idő is szétszakadt a sebesség növekedésével, és a virtuális valóság részeként, mindenki máskor él, és találkozni szinte lehetetlen (Virilio). A virtuális szörnyeteggel vívott csatákban felnőtt fiatalokkal éppúgy nem azonos korszakban élek, mint a XX. század végének társadalmi katasztrófáival; a véletlen találkozás egyre inkább tragikus. Érdemes-e Huntington víziójával komolyan számot vetni, hakiséges, hogy forgatókönyvének nulladik perce előtt nem következik-e be az a biológiai, szociális és kulturális összeomlás, amely álmukban temeti majd maga alá a virtuális világok elkábítottjait? Minden percben újra és újra választani lehet és kell önfeladás és személyes jelenlét között. Nagyszerű és hátborzongató élmény rácsodálkozni, hogy erről beszél Petőfi is, Hamvas Béla is, ahogy azt e lapokon bemutatni igyekszem. (G.J.)

